

УДК 338.245:346.5

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2023.78.1.44>

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЕГУЛЯЦІЇ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРАВОВІДНОСИН У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Петруненко Я.В.,

*доктор юридичних наук, професор,
старший науковий співробітник*

*відділу проблем модернізації господарського права та законодавства
Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень
імені В.К. Мамутова*

Національної академії наук України» (м. Київ)

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1186-730X>

Петруненко Я.В. Особливості дерегуляції господарських правовідносин у сучасних умовах.

Статтю присвячено визначенню особливостей здійснення в Україні дерегуляції господарських правовідносин у сучасних умовах, зокрема після введення воєнного стану. Визначено поняття і значення дерегуляції господарських правовідносин для підвищення ефективності та конкурентоспроможності національної економіки. Обґрунтовано, що в Україні процес дерегуляції господарських правовідносин триває протягом останніх декількох років та на початок 2022 р. мали місце певні позитивні зрушення у цій сфері.

Проведено порівняльний аналіз деяких запланованих та реалізованих заходів дерегуляції господарської діяльності станом на початок 2022 р. Виявлено, що більшість із запланованих заходів дерегуляції господарських правовідносин за звітний період були ефективно реалізовані.

Автор погоджується з думкою, що превалює серед науковців, про те, що після запровадження Указом Президента України воєнного стану на всій території України гостро постало питання про надання державної підтримки суб'єктам господарювання, у тому числі за допомогою непрямих форм, однією з яких є засоби дерегуляції економіки. Водночас, висловлено заперечення про необхідність повсюдної дерегуляції, оскільки це може призвести до зворотного ефекту нерегульованості та зловживань.

Проведено аналіз заходів дерегуляції економіки, запланованих та здійснених державою після введення воєнного стану на території України. Виявлено особливості процесу дерегуляції господарських правовідносин у сучасних умовах правового режиму воєнного стану. Здійснено огляд основних заходів, що були запроваджені державними органами для надання підтримки суб'єктам господарювання.

На підставі проведеного науково-правового аналізу автором визначено окремі перспективні напрямки подальшого здійснення заходів дерегуляції господарської діяльності з урахуванням особливостей сучасного стану економіки та умов, в яких опинилися суб'єкти господарювання. Зокрема, таким мають стати: визначення найбільш важливих під час війни та у період повоєнної відбудови галузей економіки, зокрема таких як будівництво, енергетика, видобування корисних копалин, транспортна сфера, сільськогосподарська діяльність та ін., для яких доцільно переглянути умови державного регулювання; удосконалення процедур ліцензування господарської діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану та у період післявоєнної відбудови; застосування здобутків новітніх технологій для спрощення дозвільних та звітних процедур для суб'єктів господарювання.

Ключові слова: дерегуляція, господарська діяльність, економіка, воєнний стан, спрощення правового регулювання.

Petrunenکو Ia. Special of deregulation of economic relations in modern conditions.

The article is devoted to defining the peculiarities of the deregulation of economic relations in Ukraine in the modern conditions of the introduction of martial law. The concept and significance of the deregulation of economic relations to increase the efficiency and competitiveness of the domestic economy are defined. It is substantiated that in Ukraine the process of deregulation of economic legal relations has been going on for several years, and by the beginning of 2022 certain positive developments in this area have taken place.

A comparative analysis of some planned and implemented measures to deregulate economic activity was carried out as of the beginning of 2022. It was found that most of the planned measures to deregulate economic relations during the reporting period were effectively implemented.

The author agrees with the opinion that prevails among scientists that after the introduction of martial law on the entire territory of Ukraine by the Decree of the President of Ukraine, the question of providing state support to economic entities, including through indirect forms, one of which is means deregulation of the economy. At the same time, objections have been expressed about the need for widespread deregulation, as this may lead to counterproductive deregulation and abuses.

An analysis of economic deregulation measures planned and implemented by the state after the introduction of martial law on the territory of Ukraine was carried out. The peculiarities of the process of deregulation of economic legal relations in the modern conditions of the introduction of martial law are revealed. An overview of the main measures implemented by state bodies to provide support to business entities was carried out.

On the basis of the conducted scientific and legal analysis, the author determined promising directions for the further implementation of measures to deregulate economic activity, taking into account the peculiarities of the current state of the economy and the conditions in which business entities found themselves. In particular, these should become: determination of the most important during the war and in the period of post-war reconstruction of the economic sectors, such as construction, energy, mining, transport, agricultural activity and others, for which it is expedient to review the conditions of state regulation; improvement of business activity licensing procedures in the conditions of the legal regime of martial law and in the period of post-war reconstruction; application of the achievements of the latest technologies to simplify permitting and reporting procedures for business entities.

Key words: deregulation, economic activity, economy, martial law, simplification of legal regulation.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 5 Господарського кодексу України [1], правовий господарський порядок в Україні формується на основі оптимального поєднання ринкового саморегулювання економічних відносин суб'єктів господарювання та державного регулювання макроекономічних процесів, виходячи з конституційної вимоги відповідальності держави перед людиною за свою діяльність та визначення України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави.

До того ж, до загальних принципів господарювання в Україні нормами основного «стрижневого» кодифікованого акту у цій сфері віднесено обмеження державного регулювання економічних процесів у зв'язку з необхідністю забезпечення соціальної спрямованості економіки, добросовісної конкуренції у підприємстві, екологічного захисту населення, захисту прав споживачів та безпеки суспільства і держави [1].

Вищенаведені засади правового регулювання господарської діяльності в Україні свідчать про те, що на законодавчому рівні закладено оптимальне зниження регулятивного впливу держави на господарську діяльність, що дозволить знизити адміністративний тиск на бізнес та водночас підвищити його ефективність та конкурентоспроможність зі збереженням, при цьому, державного контролю у найбільш чутливих сферах, пов'язаних, зокрема, із захистом прав споживачів, збереженням економічної та екологічної безпеки, та ін.

Проте в сучасних умовах запровадження воєнного стану відповідно до Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 р. № 64 [2] відбулися докорінні зміни у стані економіки та діяльності суб'єктів господарювання, які опинились у вкрай складних умовах. Для надання певної підтримки господарюючим суб'єктам Кабінет Міністрів України постановою від 18 березня 2022 р. № 314 затвердив Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану [3], що спрямовані, у тому числі, на дерегуляцію господарської діяльності.

З цього приводу деякі науковці висловлюють думку про те, що суцільна дерегуляція бізнесу та запровадження податкових пільг – єдиний шлях задля ефективного функціонування економіки, нормального здійснення господарської діяльності суб'єктами господарювання в умовах воєнного стану [4, с. 96]. Проте такий підхід може виявитися неефективним та зумовити виникнення зворотного ефекту – він призведе до суттєвих зловживань зі сторони суб'єктів господарювання, що нівелює соціально-економічну політику держави.

З огляду на зазначене, виникає необхідність у проведенні наукового дослідження особливостей дерегуляції господарських правовідносин у сучасних умовах і визначення окремих перспективних напрямів здійснення цього процесу в Україні.

Стан дослідження. Різні аспекти здійснення процесу дерегуляції економіки в Україні досліджували такі науковці як О.М. Вінник, Ю.І. Возна, Л.Д. Глушенко, Т.С. Гудіма, Р.А. Джабраїлов, Д.В. Задихайло, В.В. Кочин, Т.М. Кравцова, О.Й. Лесько, В.К. Мамутов, Н.Ф. Ментух, Т.К. Мещерякова, О.П. Подцерковний, Ю.В. Сергєєв, В.А. Устименко та інші. Окремі питання у цій сфері розглядалися й автором цієї статті [5]. Проте сучасний стан процесу дерегуляції господарської діяльності та визначення його особливостей в умовах воєнного стану є недостатньо дослідженим питанням у вітчизняній науці господарського права, що пояснює увагу автора до даної проблематики та обумовлює актуальність представленої наукової статті.

Метою статті є визначення особливостей дерегуляції господарських правовідносин у сучасних умовах та окреслення перспективних напрямків здійснення цього процесу в Україні. Для реалізації цієї мети у статті автором виконано такі наукові **завдання**: 1) здійснено огляд наукових робіт, присвячених визначенню поняття та особливостей дерегуляції господарської діяльності в Україні; 2) проведено аналіз заходів дерегуляції економіки, запланованих та здійснених державою після запровадження воєнного стану на території України; 3) визначено перспективні напрямки подальшого здійснення заходів дерегуляції господарської діяльності з урахуванням особливостей сучасного стану економіки та умов, в яких опинилися суб'єкти господарювання.

Виклад основного матеріалу. Дерегуляцію господарських правовідносин доцільно розглядати як одну із непрямих форм державної підтримки суб'єктів господарювання, яка полягає у суттєвому зменшенні регулятивного впливу на таких суб'єктів з метою надання їм більшої свободи у їх діяльності та збереженні, при цьому, у сфері адміністративного контролю лише найбільш чутливі та соціально вразливі аспекти. Така модель державного регулювання цілком відповідає засадам ринкової, соціально орієнтованої, юридично відповідальної економіки та узгоджується з вимогами права ЄС.

В обґрунтування того, що дерегуляція господарської діяльності є одним із непрямих господарсько-правових засобів, необхідно зазначити, що застосування правових обмежень та заборон, встановлення державою певних умов провадження господарської діяльності та укладення господарських договорів можна віднести до прямих господарсько-правових засобів державного регулювання господарської діяльності. У свою чергу, запровадження стимулів та системи підтримки суб'єктів господарювання носять чітко виражений господарсько-правовий характер, тобто належать до непрямих засобів державного регулювання економічних правовідносин [5, с. 158].

За такого підходу дерегуляцію господарських правовідносин, зниження адміністративного впливу на суб'єктів господарювання можна розглядати як один із напрямків державної підтримки, оскільки завдяки дерегуляції зменшується кількість необхідних для здійснення господарської діяльності дозвільних документів, а також подання звітів або спрощення механізму їх подання та, відповідно, соціально відповідальний бізнес отримує більшу свободу у своїй діяльності.

У науковій літературі дерегуляція господарської діяльності визначається як максимальне спрощення співпраці бізнесу та влади, формування вільного ринку, прозорої дозвільної системи та партнерських відносин із органами державного регулювання та нагляду; створення систем єдиного вікна, систем електронного управління дозвільними послугами є важливою складовою скорочення адміністративного тиску на бізнес, а ті країни ЄС, котрі не здатні забезпечити необхідні умови, як наголошує Ю.І. Возна, суттєво втрачатимуть в показниках привабливості для бізнесу та капіталу [6, с. 98].

Власне сам процес дерегуляції господарської діяльності в Україні розпочався із прийняття Президентом України Указу «Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності» від 03 вересня 2007 р. № 816/2007. Пріоритетними напрямами вдосконалення державного регулювання господарської діяльності відповідно до цього Указу мали стати, зокрема:

усунення необґрунтованих підстав для здійснення заходів державного нагляду (контролю) органами державної влади та органами місцевого самоврядування;

спрощення дозвільної системи та мінімізація видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню;

удосконалення системи оподаткування, зокрема, шляхом скорочення кількості видів податків, зборів, спрощення адміністрування податків, зборів, реформування законодавства з питань оподаткування податком на додану вартість тощо [7].

Крім того, з прийняттям Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [8] суб'єкти господарювання отримали можливість приймати участь у розробці та обговоренні доцільності прийняття регуляторних актів, тобто актів, окрім положення яких

спрямовані на правове регулювання господарських відносин, а також адміністративних відносин між регуляторними органами або іншими органами державної влади та суб'єктами господарювання.

Однак, на початкових етапах дерегуляція в Україні проходила повільно та не відрізнялась достатньою ефективністю, оскільки не було вироблено реального механізму вистежування та проведення моніторингу наслідків кожного із застосованих засобів дерегуляції.

Деякі кроки у цьому напрямку викликали гострі дискусії. Наприклад, це стосувалось зменшення видів господарської діяльності, що потребують отримання ліцензії. Зокрема, порівняльний аналіз видів господарської діяльності, здійснення яких потребувало ліцензування за Законом України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» (що втратив чинність у 2015 р.) [9], та тих, що потребують ліцензування за чинним Законом України «Про ліцензування видів господарської діяльності» [10], показує скорочення таких видів діяльності на 20 одиниць.

З цього приводу Ю.В. Сергєєв звернув увагу на те, що скасування ліцензування діяльності з посередництва у працевлаштуванні за кордоном виглядає завчасним, оскільки відсутні інші важелі контролю та не створено іншого ефективного механізму державного регулювання. Науковець цілком справедливо зазначив, що завданням держави у цьому контексті повинне бути усестороннє дослідження та врахування особливостей кожного виду діяльності, що підлягає ліцензуванню в Україні, що зробить можливим успішне проведення дерегуляції та досягнення безпечного економічного процвітання країни [11, с. 168].

На наш погляд, така думка видається слушною, оскільки дерегуляція має супроводжуватися не лише зниженням адміністративно-контрольного впливу на суб'єктів господарювання, але й підвищенням соціальної та юридичної відповідальності останніх.

Деякі науковці з цього приводу висловлюють думку про необхідність внесення якісних змін до системи державного регулювання за рахунок запозичення європейського підходу до планування політики підприємницької діяльності, який базується на тому, що цільовими орієнтирами планів дій є обмежена кількість чітко виписаних кроків, що спрямовані на досягнення обмеженого переліку цілей за певним напрямком. При цьому, на думку науковців, пріоритетом реформи дерегуляції має стати активізація підприємницької діяльності через усунення корупції та бюрократизації, що у свою чергу дозволить відновити позитивну динаміку економічного розвитку та покращить умови ведення бізнесу в Україні [12, с. 63].

З метою ефективного удосконалення механізму здійснення дерегуляції господарської діяльності, Кабінет Міністрів України своєю постановою від 01 вересня 2021 р. № 925 утворив міжвідомчу робочу групу з питань дерегуляції господарської діяльності та затвердив Положення про цю групу.

Згідно Положення, робоча група відповідно до покладених на неї завдань: 1) проводить аналіз стану справ і причин виникнення проблем у процесі реалізації державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, спрямований на зменшення державного регулювання та спрощення ведення бізнесу; 2) вивчає результати діяльності органів виконавчої влади, що спрямовані на зменшення контролю держави над веденням бізнесу; 3) бере участь у розробленні проєктів нормативно-правових актів з питань дерегуляції господарської діяльності, що спрямовані на зменшення регуляторного тиску на бізнес тощо [13].

При цьому ефективний моніторинг результатів здійснення дерегуляції господарської діяльності став можливим лише завдяки плануванню відповідних заходів та звітуванню Державної регуляторної служби України про результати їх виконання.

Зокрема, Планом заходів щодо дерегуляції господарської діяльності на 2020-2022 рр., затвердженим розпорядженням Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 р. № 1413-р, передбачалось реалізацію центральними органами виконавчої влади 111 заходів. При цьому відповідно до Плану дерегуляції, в межах регуляторної діяльності в системі органів виконавчої влади, в 2020 та 2021 рр. мало бути реалізовано 109 заходів [14].

Згідно з додатком до Звіту про стан виконання Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності за результатами 2021 року, наприклад, в аграрному секторі економіки було удосконалено процедуру управління Гарантійним фондом виконання зобов'язань за складськими документами на зерно, встановлення добровільності участі зернових складів у цьому Фонді; забезпечено доступ юридичних та фізичних осіб до частини електронної бази даних основного реєстру складських документів на зерно та зерна, прийнятого на зберігання, зернових складів і зернопереробних підприємств щодо наявності зерна на зберіганні тощо [15]. Але водночас більше 40% запланованих у 2021 р. заходів, а саме 44 пункти, залишились невиконаними.

Суттєві корективи у процес дерегуляції господарської діяльності внесені внаслідок запровадження на всій території України правового режиму воєнного стану, що поставило багатьох суб'єктів господарювання, особливо малий та середній бізнес, у вкрай скрутне становище.

В таких умовах пріоритетом у діяльності Кабінету Міністрів України стало створення більш сприятливих умов для ведення бізнесу з метою підтримки економіки держави. До таких заходів відносяться, зокрема, і дерегуляція, яка передбачає скасування певних регуляторних та інших обмежень для бізнесу. Деякі з таких обмежень та послаблень доцільно встановити тільки тимчасово, саме на період дії правового режиму воєнного стану, інші ж, на нашу думку, можуть бути запроваджені на постійній основі в межах державної регуляторної політики.

Одним з перших кроків дерегуляції господарської діяльності під час дії воєнного стану стало прийняття Урядом постанови від 18 березня 2022 р. № 314 «Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану», відповідно до якої право на провадження господарської діяльності може набуватися суб'єктами господарювання за спрощеною процедурою без отримання дозвільних документів [3]. Крім того, встановлено, що строки дії строкових ліцензій та документів дозвільного характеру автоматично продовжуються на період воєнного стану [16].

Першочергові заходи з дерегуляції були спрямовані, головним чином, на звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності за здійснення господарської діяльності без продовження строку дії ліцензії або інших дозвільних документів та надання можливості таким суб'єктам продовжувати свою діяльність за раніше отриманими дозвільними документами.

Однак, найбільше змін було внесено до Податкового кодексу України. Переважно, ці зміни були спрямовані на тимчасове зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у важливих для вітчизняної економіки галузях, а також на малий та середній бізнес. Зокрема, зміни [17] передбачають встановлення на період до припинення або скасування воєнного стану на території України справляння податків і зборів з урахуванням деяких особливостей, зокрема, скасування відповідальності суб'єктів господарювання, які перебувають на спрощеній системі оподаткування, за несплату єдиного податку, встановлення заборони на проведення податкових перевірок та запровадження багатьох інших поступок у податковій сфері.

Крім того, важливо також згадати про спільну ініціативу Міністерства економіки України, Державної регуляторної служби України та Офісу з розвитку підприємництва та експорту з оновлення Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності.

Результатом вищезазначеної діяльності стало ухвалення 15 червня 2022 р. на черговому засіданні Міжвідомчої робочої групи з питань дерегуляції господарської діяльності проекту оновленого Плану підтримки бізнесу та дерегуляції з опрацьованими пропозиціями та зауваженнями органів влади і бізнес-спільноти. Новий План передбачає 280 пунктів, серед яких важливе значення мають: цифровізація процесів надання адміністративних послуг та інших публічних послуг, скорочення документообігу шляхом передбачання подання під час переоформлення ліцензій лише тих документів, щодо яких відбулися зміни, скасування необхідності подання документів, які вже наявні та подавалися до регулятора, тощо [18].

Важливо, що питання дерегуляції у період дії правового режиму воєнного стану торкнулися не лише діючих суб'єктів господарювання, але й було також суттєво спрощено умови для відкриття та подальшого ведення нового бізнесу. Щоб почати свою справу, достатньо подати лише заяву через центри надання адміністративних послуг або в режимі онлайн, зокрема, через додаток *Дія* (послуга автоматичної реєстрації ФОП). Також при цьому одразу можна обрати загальну чи спрощену систему оподаткування. Сама реєстрація відбувається в автоматичному режимі без участі державного реєстратора. Те саме стосується й автоматичного закриття ФОП.

Якщо говорити про перспективні напрямки дерегуляції господарської діяльності, то необхідно згадати про найбільш важливі з них у сучасних умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови економіки.

Зокрема, згідно найперших підрахунків Київської школи економіки (дані наводились станом на середину квітня 2022 р.), за короткий час повномасштабної війни в Україні загальна сума прямого задокументованого інфраструктурного збитку досягла 80,4 млрд доларів або 2,4 трлн гривень; було пошкоджено, зруйновано або захоплено мінімум 23 тисячі кілометрів доріг, 37 тисяч квадратних метрів житлового фонду, 319 дитячих садків, 546 навчальних закладів, 205 медустанов, 145 заводів та підприємств, 74 релігійні споруди. Крім того, в результаті війни постраждали щонайменше 54 адміністративні будівлі, 277 мостів і мостових переходів, 10 військових аеродромів, 8 аеропортів і 2 порти

[19]. Безумовно, наведені дані вражають, однак станом на сьогодні вони не є точними – очевидно, що інфраструктурні втрати з кожним днем війни ростуть у геометричній прогресії.

Внаслідок пошкодження і руйнування інфраструктури, житлового фонду та промислових об'єктів гостро постало питання про доцільність та умови ліцензування господарської діяльності у сфері будівництва.

Як відомо, будівельна реформа у сфері ліцензування триває (Верховна Рада України ухвалила в цілому законопроект № 5655 щодо реформування сфери містобудівної діяльності), але нові ліцензії з будівництва сьогодні не видаються до моменту прийняття Ліцензійних умов та переліку видів робіт з будівництва, що підлягають ліцензуванню. Також наразі існує ситуація, за якої іноземні будівельні компанії або українські новостворені будівельні компанії не можуть увійти на ринок і отримати ліцензію через зупинення процесу ліцензування. Для розблокування цієї проблеми деякі науковці пропонують прийняти або тимчасовий порядок видачі ліцензій, або прийняття іноземних ліцензій без додаткового погодження [20, с. 50].

Крім того, слід вказати на необхідність удосконалення процедур ліцензування господарської діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану та у період відбудови після закінчення війни.

Також виникає потреба переглянути умови державного регулювання у таких сферах господарської діяльності як енергетика, видобування корисних копалин, транспортна сфера, сільськогосподарська діяльність та ін.

Зокрема, як відзначають деякі експерти, важливим поштовхом для відновлення економічної діяльності бізнесу стали такі безпрецедентні рішення західних партнерів, як скасування мит і квот на український експорт ЄС та низкою інших країн, підписання «транспортного безвізу» з ЄС, включення української енергосистеми до об'єднаної енергосистеми Європи та старт торгівлі електроенергією, запрошення для України приєднатися до конвенції NCTS щодо спрощення формальностей у торгівлі товарами [21].

Бізнес-спільнота зацікавлена скасувати висновки державної санітарно-епідеміологічної експертизи для товарів, на які поширюється дія прийнятих в Україні технічних регламентів, адже в ЄС таких висновків немає, а якість та безпечність продукції встановлюється саме регламентами та стандартами, аналоги яких вже давно прийняті в Україні.

На думку експертного середовища, також варто дозволити надавати інструкції з користування та маркування в електронному вигляді, наприклад за допомогою QR-коду, оскільки в сучасному цифровому світі це було б набагато зручніше для споживачів, а також дозволило б більш раціонально використовувати ресурси [21].

Крім того, заслуговує підтримки й ідея про те, що Україні варто приєднатися до міжнародної системи електронного обігу фітосанітарних сертифікатів Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН та виконати вимоги цієї організації для впровадження електронного обігу фітосанітарних сертифікатів в Україні.

Висновки. Таким чином, по результатах проведеного дослідження слід узагальнити, що дерегуляція господарської діяльності – це одна з непрямих форм державної підтримки суб'єктів господарювання, яка полягає у збалансованому зменшенні регулятивного впливу на таких суб'єктів з метою надання їм більшої свободи в їх діяльності та збереженні, при цьому, у сфері адміністративного контролю лише найбільш чутливих та соціально вразливих аспектів, зокрема, таких як захист прав споживачів, забезпечення економічної та екологічної безпеки тощо.

Дерегуляція господарських правовідносин на сучасному етапі, зокрема в умовах дії правового режиму воєнного стану, характеризується наступними особливостями: 1) необхідність дерегуляції зумовлена скрутним становищем суб'єктів господарювання та потребами держави у збереженні економіки; 2) дерегуляція, що запроваджена з початку введення воєнного стану, в основному носить тимчасовий характер; 3) спрямованість заходів дерегуляції на звільнення суб'єктів господарювання від відповідальності за здійснення господарської діяльності без продовження строку дії ліцензії або дозвільних документів та надання можливості таким суб'єктам продовжувати свою діяльність за раніше отриманими дозвільними документами; 4) основними заходами тимчасової дерегуляції є зменшення податкового навантаження на суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у важливих для національної економіки галузях, а також на малий та середній бізнес.

Окремими перспективними напрямками подальшого здійснення заходів дерегуляції господарської діяльності мають стати: визначення найбільш важливих під час війни та у період повоєнної відбудови

галузей економіки, зокрема таких як будівництво, енергетика, видобування корисних копалин, транспортна сфера, сільськогосподарська діяльність та ін., для яких доцільно переглянути умови державного регулювання; удосконалення процедур ліцензування господарської діяльності в умовах дії правового режиму воєнного стану та у період післявоєнної відбудови; застосування здобутків новітніх технологій для спрощення дозвільних та звітних процедур для суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
2. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. № 64/2022. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>.
3. Деякі питання забезпечення провадження господарської діяльності в умовах воєнного стану: постанова Кабінету Міністрів України від 18 березня 2022 р. № 314. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/314-2022-п#Text>.
4. Ментух Н.Ф. Здійснення господарської діяльності в умовах воєнного стану: законодавчі новації. *Російсько-українська війна: право, безпека, світ*: Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Тернопіль, 29-30 квітня 2022 р.). Тернопіль: Західноукраїнський національний університет, 2022. 364 с. URL: <http://confuf.wunu.edu.ua/index.php/confuf/issue/view/14>.
5. Петруненко Я.В. Деререгуляція господарської діяльності як процес оптимального узгодження публічних і приватних інтересів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 55. Т. 1. С. 157–160.
6. Возна Ю.І. Закордонний досвід дерегуляції господарської діяльності в контексті українських реалій. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 2. С. 98–103.
7. Про Концепцію вдосконалення державного регулювання господарської діяльності: Указ Президента України від 03 вересня 2007 р. № 816/2007. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/816/2007#Text>.
8. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11 вересня 2003 р. № 1160-IV. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>.
9. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 01 червня 2000 р. № 1775-III (втратив чинність). *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-14#Text>.
10. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02 березня 2015 р. № 222-VIII. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>.
11. Сергєєв Ю.В. Деререгуляція господарської діяльності: ризики у сфері посередництва у працевлаштуванні моряків за кордоном. *Lex Portus*. 2016. № 1. С. 162–169.
12. Лесько О.Й., Глущенко Л.Д., Мещерякова Т.К. Деререгуляція підприємницької діяльності та покращення умов ведення бізнесу в Україні. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2016. № 1. С. 58–64.
13. Про утворення міжвідомчої робочої групи з питань дерегуляції господарської діяльності: постанова Кабінету Міністрів України від 01 вересня 2021 р. № 925. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/925-2021-п#Text>.
14. Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та покращення бізнес-клімату, плану дій щодо покращення умов ведення бізнесу в Україні та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України: розпорядження Кабінету Міністрів України від 04 грудня 2019 р. № 1413-р. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1413-2019-р#Text>.
15. Стан виконання Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності за результатами 2021 року: Звіт Державної регуляторної служби України. *Офіційний веб-сайт Державної регуляторної служби України*. URL: <https://www.drsgov.ua/deregulation/stan-vykonannya-planu-zahodiv-shhodo-deregulyatsiyi-gospodarskoyi-diyalnosti>.

16. Деретуляція господарської діяльності під час дії воєнного стану. *Офіційний веб-сайт Комісії з регулювання азартних ігор та лотерей*. URL: <https://www.gc.gov.ua/ua/Informatsiini-povidomlennia/33200.html>.
17. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо особливостей оподаткування та подання звітності у період дії воєнного стану: Закон України від 03 березня 2022 р. № 2118-ІХ. *База даних «Законодавство України»*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2118-20/sp:max50:nav7:font2#n5>.
18. Міністерство економіки збирає пропозиції щодо дерегуляції умов ведення бізнесу. *Офіційний веб-сайт Міністерства економіки України*. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Print?lang=uk-UA&id=1bba74f0-59ac-4284-97d0-8dbb7776ca97>.
19. Війна в Україні: збиток інфраструктурі перевищив 80 млрд доларів. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/04/11/novyna/finansy/vijna-ukrayina-zbytok-infrastrukturi-perevyshhyv-80-mlrd-dolariv-kse>.
20. Крилова І.І. Необхідність дерегуляції процесів в рамках відновлення пошкодженого житлового фонду та критичної інфраструктури. *Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах* (м. Київ, 15–28 квітня 2022 р.). Т. 2. К.: ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 2022. 246 с.
21. Михайловська С. *Як держава може допомогти бізнесу: що держава може зробити для дерегуляції та спрощення роботи бізнесу під час війни? Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/08/8/6901> 56.